ZABYTKI REGIONU
W KONKURSIE „ZABYTEK ZADBANY"

Prace z terenu województwa warmińsko-mazurskiego wyróżnione
w ogólnopolskim konkursie konserwatorskim

Konkurs „Zabytek Zadbany" to cykliczny konkurs ogólnopolski Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego i Generalnego Konserwatora Zabytków. Celem konkursu jest wyróżnienie i upowszechnienie wzorowych praktyk opieki nad zabytkami, wskazanie najlepszych realizacji konserwatorskich, prowadzonych w oparciu o badania i z poszanowaniem substancji zabytkowej. Dotyczy obiektów wpisanych do rejestru zabytków, w których przeprowadzone prace konserwatorskie, restauratorskie, remontowe zostały ukończone w przedziale pięciu lat przed każdą kolejną edycją konkursową. Konkurs organizowany jest od kilkunastu lat, od 2011 roku obowiązują nowe zasady i regulamin. Przede wszystkim zabytki do konkursu mogą zgłaszać jego adresaci – właściciele, posiadacze i zarządcy obiektów zabytkowych, jak dawniej wnioskodawcami mogą być również konserwatorzy wojewódzcy i samorządowi. Zabytki oceniane są w pięciu kategoriach:

1. ochrony wartości zabytkowych pojedynczego obiektu
2. rewaloryzacji przestrzeni kulturowej i krajobrazu (w tym założenia pałacowe i dworskie)
3. adaptacji obiektów zabytkowych
4. kategorii specjalnej architektury i konstrukcji drewnianych
5. kategorii specjalnej architektury przemysłowej i dziedzictwa techniki.

W każdej z kategorii jury nominuje maksymalnie cztery obiekty, z których jeden zyskuje tytuł laureata, pozostałe trzy – wyróżnienia. Ogłoszenie wyników i uroczystość wręczenia nagród odbywa się podczas corocznej gali z okazji obchodów Międzynarodowego Dnia Ochrony Zabytków.

Do konkursu zgłaszane są obiekty z wszystkich regionów Polski. W ciągu ostatnich czterech lat z województwa warmińsko-mazurskiego wyróżnionych zostało kilka obiektów. W 2011 roku wyróżnienie otrzymały prace konserwatorskie i adaptacyjne w kamienicy Naujacka, siedzibie Miejskiego Ośrodka Kultury w Olsztynie (ilustr. **1**).

W 2013 roku wyróżnienie w kategorii dziedzictwa techniki otrzymała wieża wodna we Fromborku (il. **2**). Doceniono udaną i staranną konserwację przeprowadzoną z poszanowaniem autentyzmu substancji zabytkowej i jej historycznych nawarstwień.

W 2014 roku oceniano 75 zgłoszeń poszczególnych budynków oraz zespołów zabytkowych – dworsko-parkowych, folwarcznych, kolejowych. Reprezentowane były niemal wszystkie województwa (bez jednego). Z terenu województwa warmińsko-mazurskiego właściciele i zarządcy zgłosili 6 obiektów, ocenianych w trzech kategoriach:

1) ochrona wartości zabytkowych pojedynczego obiektu:
   – miejskie mury obronne w Pasłęku
   – Teatr im. Stefana Jaracza w Olsztynie
   – kościół Nawiedzenia NMP wraz z krużgankami w Świętej Lipce
2) adaptacja obiektów zabytkowych:
   – Tartak Raphaelsonów w Olsztynie (Centrum Techniki i Rozwoju Regionu „Muzeum Nowoczesności")
3) architektury przemysłowa i dziedzictwo techniki:
   – obora i chlewnia w zespole folwarcznym w Wysokiej (gmina Rychliki)
   – most obrotowy w Dzierzgonce (gmina Markusy).

W mocnej, ogólnopolskiej (i regionalnej) konkurencji dwa z powyższych zgłoszeń uzyskały nominacje i wyróżnienia.

Jury wyróżniło efekt kompleksowych prac przy elewacjach kościoła w Świętej Lipce (ilustr. **3**). Za przykład *modelowego podejścia do zabytku* uznano przywrócenie kolorystyki i wystroju barokowej architektury w oparciu o badania konserwatorskie pierwotnych warstw malarskich zachowanych pod wtórnymi przemalowaniami.

1. *Olsztyn, kamienica Naujacka, Fot. Adam Płoski.*
2. *Frombork, wieża wodna, Fot. Iwona Lizewska.*

3. *Święta Lipka, sanktuarium pielgrzymkowe, Fot. Iwona Lisewska.*
4. *Wysoka, jeden z dwóch nagrodzonych budynków folwarcznych. Fot. Wiktor Knercer.*

Prace w Wysokiej (ilustr. **4**) zostały wyróżnione jako *rzadki przykład poszanowania walorów zabytkowych budynków folwarcznych oraz za utrzymanie funkcji związanej z tradycją przemysłu wiejskiego*. W zaadaptowanych na potrzeby przemysłu spożywczego budynkach dawnej obory i chlewni pieczołowicie zachowano autentyczne materiały i detal, utrwalając ich wartości historyczne i architektoniczne.

Opracowała Joanna Piotrowska

Regulamin, kartę zgłoszeniową oraz zasady oceny zgłoszeń można pobrać ze strony internetowej Narodowego Instytutu Dziedzictwa:
www.nid.pl/pl/Dla_wlascicieli_i_zarzadcow/Zabytek_zadbany/
Na stronie znajdują się także informacje o dotychczas nagrodzonych i wyróżnionych obiektach zabytkowych (zakładka „Archiwum konkursowe").
Bliższe informacje można uzyskać w sekretariacie konkursu, który jest prowadzony przez NID Oddział Terenowy w Olsztynie
e-mail: ot.olsztyn@nid.pl, tel. 89-521 26 87